

The Project Gutenberg eBook of Runoelmia 2

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Runoelmia 2

Author: F. F. Brummer

Release date: January 26, 2009 [eBook #27899]

Most recently updated: January 4, 2021

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUNOELMIA 2 ***

Produced by Matti Järvinen and Distributed Proofreaders Europe.

RUNOELMIA.

Sepitellyt
[F. F. Brummer].

II.

Sa raukka Runottareni
Oi, laula, laula! Aina,
Kun äänes kuulen, aikani
On hauska; huol' ei paina.
Kun henken' pyrkii uupumaan,
Käy tomusta se nostamaan!

Ensimmäisen kerran julkaistu 1882.

Sisältö:

	Sivu.
Helmille.....	1.
Keski-suomalaisten asevelvollisten laulu.....	3.
Asuinkumppalini.....	5.

Helmin kysymys.....	7.
Lemmi, laula!.....	8.
Uneni.....	10.
Saituri.....	12.
Hyljätyn valitus.....	14.
Suosi, hoida!.....	16.
Ainan laulu ommellessansa.....	17.
Syysyöllä.....	19.
Orja-tytön laulu.....	20.
Öinen huokaus.....	22.
Kirje entiselle ystävälleni.....	23.
Etsi valoa!.....	25.
Provessori metsästäjänä.....	27.
Maljan ääressä.....	29.
Ikävöitsevä.....	31.
Vapaudelle.....	32.
Miksi en?.....	34.
Lintunen.....	35.
Keväällä vuonna 1882.....	37.
Epigrammeja.....	38.
Olli-enon lapsuuden muistelmia.....	43.

Helmille.

Oi, Helmini, suo kerran viimeisen
 Mun kanteleeni äänen kajahdella!
 Suo kerran sydämmeni suruisen
 Viel' ensi lemmeänsä lauleskella!
 Jo koht' on kannel vaiti kourassain:
 Mun kalman kylmyys asuu rinnassain.

Muistatkohan viel' aikaa mennyttä?
 Muistatko, Helmi, onneamme silloin
 Ja lemme liekin ensi ennettä
 Ja riemulaulujamme aamuin, illoin?
 Oi, muistatko sa niitä? Kuollessain
 Ne vieläkin on mulla muistossain.

Muistanpa aina silmäis loistehen,
 Kun puoleheni katsoit hymyellen.
 Kun kasvojesi näin hohtehen,
 Ma hurmoksissa seisoin ihaellen
 Ja huulilleis kun painoin suudelman...
 Ken tunteilleni keksis lauselman!

Maat, taivahat ma silloin unohdin;
 Ja impyeni äänen koska kuulin,
 Ma autuaitten lailla vavahdin,
 Sit' enkelinpä kuiskeheksi luulin.
 Oi, juhlahetket niityn nurmella!
 Oi, riemupäivät Roinen rannalla!

Kun nietos sulii puron partaista,
 Ma kevään kukat helmahasi kannoin.
 Mit' ilman alla tiesin herttaista
 Sen sulle — oi, niin mielelläni — annoin
 Ja onnellisna parhaan itseni
 Ma uhrasin vaan sulle, armaani.

Mut, Helmi, toisellepa vainen nyt
 Sa sydämmesi aarteita annat.
 On autuutemme aika päättynyt:
 Sa toisen miehen kihloja nyt kannat.

Häll' olkoon sulle syli lämpönen
Ja sydän hellä, lempi tulinen!

Hyvästi, Helmi! Onni olkohon
Sun johtajasi aina elon teillä.
Mun kohtaloni miksi tulkohon,
On lohdotus myös paljon kärsineillä:
Jo koht' on kannel vaiti kourassain.
Mun kalman kylmyys asuu rinnassain.

Keski-suomalaisten asevelvollisten laulu.

Pois kirves, kuokka, kädestä,
Nyt miekka kourahan!
Ken oman maansa edestä
Ei kuolis, armahan?
Hurraa, hurraa, kas, riemulla
Ja isiemme innolla
Me vihollista voittamaan
Taas käymme oppimaan.

Sa miesi Suomen sydänmaan
Ain ollos urhokas
Ja sortajia kaatamaan
Kuin karhu voimakas!
Tää oppi oiva isien
Myös olkoon ohja poikien:
"Eespäin! Vei tiemme kuolemaan.
Tai voiton kunniaan."

Käskyille kuuliaisia! —
Sen vaatii virkamme;
Vaan kelpo suomalaisia
Myös olla vannomme.
Jos meissä Luojaan luottamus
Ja urhotöihin uskallus
On juurtunut, niin tulkoot vaan,
Ken tohtii, ilkkumaan.

Oi, kuullos, veikko! Kuulethan
Kuin korpi kumajaa.
Sen ääntä ihannellahan
Miel' aina halajaa.....
Siell' uhkuu kosket kohisten,
Ja metsä kertoo humisten
Säveltä kehtolauluni. —
Mun synnyinseutuni!

Tään seudun e'estä rakkahan
Mit' antaa soisinkaan?
Oi, henkenipä varmahan!
Muut' en ma voisikaan.
Mi kallihimpi uhri ois,
Jon Suomen lapsi maalleen tois?
Niin, niin; sen jospa tietäsin,
Ma kaiken antasin.

Nyt hyväst' armas koti jää
Ja hellä äitini
Myös siskot, isä harmaspää
Ja nuori kultani!
Pois vainen kyynel pyyhkikääät
Ja pojastanne miettikääät:
Jos sorrut sotiin, — isänmaa

Sun helmahansa saa.

Asuinkumppalini.

Nyt majahani muuttanut
On kumppalikin mulle.
Täst' en oo vielä virkkanut,
Siks kerron sen nyt sulle.

Hän tänne tosin tullut on
Omalla luvallansa,
Mut hän on, raukka, puoleton,
Siis olkoon olojansa.

Ei hänestä, näät, kulloinkaan
Oo mulle suurta haittaa;
Ei moiti ruokaa milloinkaan,
Vaan kaikki hälle maittaa.

Ei haasta riitaa kanssani,
Ei myöskään juorullansa
Hän häiritse mun tointani
Vaan pysyy alallansa.

Se erehtyy, jos häntä vaan
Ken luulee sankariksi.
Hän on, jos sanoa sen saan,
Jo luotu pelkuriksi.

Kun lasiani nelistän —
Kas, kohta hän sen kuuli,
Ja jalkaani jos tömistän,
Hän katoaa kuin tuuli.

Ei tosin meidän virkamme
Oo yhtäläinen juuri,
Mut meidän omaisuutemme
On melkein yhtä suuri.

Ei vuosikautenakahan
Käy meille ahtaaks piiri,
Kun kumppalini — arvaathan —
On pienen pieni — hiiri.

Helmin kysymys.

"Lemmittyäni, miksi on niin murheellinen muotosi?
Miksi taaskin säihkyvät noin tuskan tulta silmäsi?
Eikö Helmin lempi voikkaan huoliasi huojentaa?
Eikö tuota säihkyäkään silmistäsi sammuttaa?"

"Oiva neito, armas neito, kuullos kun ma sanelen:
Murheiselta jos ma näytän, anteeks sitä anelen.
Levotoin on ihmisluonne, vaikea on elon tie.
Kenpä täällä huoletoinna, armahani, aina lie?"

Vaan kun tunnen sydämesi lemmeestä noin sykkivän
Ja kun näen huulesi noin suloisesti hymyvän,
Heräjäävi riemun tunne rintahaani paisuvaan;
Silloin olen onnellinen, — lemmi, lemmi, Helmi vaan!"

Lemmi, laula!

Lemmi, nuorukainen,
Ollen vielä huoleton;
Nauti, nuori nainen,
Kevään riemu lyhyt on:
Lemmen kukat lakastuu,
Suven ruusut surkastuu;
Aika niille tuimimman
Talven tuo ja kuoleman.

Laula, nuorukainen,
Ystävittes joukossa.
Naura, nuori nainen,
Siskojesi seurassa:
Laulu tunteet jalostaa,
Nauru leikit sulostaa;
Koht' on laulu vajennut,
Neidon nauru katkennut.

Lemmi, nauti, laula
Silloin kun sen tehdä voit!
Vieno on lemmen paula,
Täys' oil malja jonka joit.
Kehno se, ken ruikuttaa,
Vaivojansa valittaa:
Nauti, nauti nuorena!
Sydän jäähtyy vanhana.

Uneni.

Ma armaani
Näin luonani
Tuon nuorna kuolleen kultani.
Kuink' oilkaan rintain riemuinen
Ja kultain hymy herttainen!

Ma valvahdin
Ja huoahdin:
Oi, untako taas hourahdin!
Niin oil se vaan. Voi milloinka
Nää ilveet loppuu? Kulloinka?

Valheita vaan
Tuo tullessaan
Yön enkelkin jo helmassaan.
Nää kuvastelmat onnesta
On pilkkaa onnettomasta.

Taas uinahdin,
Kaikk' unohdin,
Mut kultain haahmun huomahdin.
Se autuaasti hymyillen
Näin lausui poijes liidellen:

"Oi päällä maan
Ei konsanaan
Saa elo täyttä onneaan,
Mut riennä, sulho, Luojan luo.
Hän mielellesi rauhan suo."

Saituri.

Hän järven jäätä astuili
Nyt kotiin kulkeissansa.
Taas kalliit korot kokoili
Hän käymämatkallansa.

"Jää kyll' on sinut kestävä,
Jos vaan et käänny tieltä,
Mut virran suu on pettävä,
Oi, ollos pojjes sieltä!"

Näin neuvoo häntä naapuri;
Mut kohti kotoansa
Vaan suoraan kulkee saituri
Kiusaillen onneansa.

Mi mieli onkaan miehellä?
Haa! Kitsaudessansa
Hän, näät, ei raahdi kierrellä, —
Surkoilee saappaitansa.

Mut jää jo murtuu allansa.
"Oi, Herran nimeen auta!"
Hän huutaa naapurillensa,
"Tää hirveä on hauta."

Tuo, oitis kun sen oivalsi,
On apuun kiiruhtanna.
Jo kättään hälle tarjosi
Ja ehtii virkkaa: "anna....."

Tää sana korviin saiturin
Se kuuluu kauhealle.
Hän käden hylkää naapurin
Ja vaipuu veden alle.

Hyljätyn valitus.

Oi, jos saisin kuolla
Maailmasta pois!
Haudan tuolla puolla
Auvoisempi ois.
Käy jo kohtaloni
Ratki oudoksi:
Itkuks itselleni,
Muille vaivaksi.

Kaikki mult' on mennyt
Riemu, raikkaus.
Kaikki, kaikki vienyt
Mult' on — rakkaus.
Enpä luullut oisi,
Että toivo mun
Koskaan syöstä voisi
Tilaan sullotun.

Päivän armauskaan
Nyt ei riemuita.
Yön ei hiljaisuuskaan
Mua rauhoita.
Kaikki mult' on mennyt
Riemu raikkaus.
Kaikki, kaikki vienyt

Mult' on — rakkaus.

Oma sulho-kulta
Rikkoi valansa.
Taivas! Tuomen alta
Kuulit sanansa.
Sovitusta hälle
Vainen anelen,
Rauhaa eksyvälle
Sulta rukoilen.

Saisin itse kuolla
Maailmasta pois!
Haudan tuolla puolla
Itkua ei ois.
Varro! Päästön hetki
Kerran kerkeää.
Koska päätty retki,
Tuska herkeää.

Suosi, hoida![1]

[1] Seuranäytelmässä Jämsän pitäjässä v. 1881 varoja kerättäessä suomalaisen teaterin kannattamista varten.

Näytelmätaiteen vieno hengetär
Oil keskessämme outo. Syöjätär
Sen syrjään oilkin syösyt. Murehella
Ja mykkänä se aikakaudet vietti
Ja kyynelsilmin kohtaloaan mietti:
Ei kieltämme se saanut puhuskella.

Vaan vihdoin sen Suomi lapsekseen
Jo tunsi, otti orvon huolekseen,
Ja rakkauden tää nyt siltä voitti.
Ja lapsi loihe kohta laulamaanki.
Sai riemusta myös rinnat paisumaanki;
Jos kohta moni myöskin sitä moitti.

Se näyttää meille ihmisluonnetta;
Se suosii hyvää, suomii pahuutta
Ja kertoo elämämme rettelöistä.
Mut nuori on se — lapsukainen vielä.
Siis tue häntä, Suomi, elon tiellä.
Oi, hellästi sa hoida heiveröistä!

Ainan laulu ommellessansa.

Nuori olen neitonen ja ken se mua kohtaa
Ihantelee, kuinka puna poskiltani hohtaa.

Kylän pojat kuiskavatten: "ota kihlat multa!
Palaahan kai sydämmesi? Saanko muiskun sulta?"

Minä heille vastaelen: "niinkuin märkä palaa.
Turhaan mua hulivilit kullaksensa halaa."

En ma huoli pojista, en heidän kihloistansa.
Mut jos tulee Vilho, niin niin karkaan kaulahansa.

Ystävän' on kaukana, ei taida tänne joutaa.
Mont' on maata välillä; ken hänet sieltä noutaa?

Häntä ajatellessa, oi, kuinka neula luistaa!
Vaan en tiedä varmaan, jos hän mua enään muistaa.

Eron hetk' oil huimaava. Hän istui vieressäni.
Hiukan, luulen, itkettiinkin, — se on mielessäni.

Tarttuipa hän käteeni; ja nyt en muista muuta
Kuin nää hänen sanansa ja että annoin suuta:

"Kunhan järvet aukenee, ja kevätpäivä paistaa,
Ensilemmen suloa saan luonasi taas maistaa."

Niin hän lausui lähteissänsä. Häneen minä luotan.
Hunajata huuliltani hänelle vaan juotan.

Syysyöllä.

Kas, kuinka kauniisti
Välkkyen vilkkaasti
Tähdet taas tuikkivat,
Taivaalla tanssivat.

Tuolla on toivoa,
Rauhaa ja riemua.
Täällä vaan vaivoja,
Tunnonkin tuskia.

Tuonnepa toivosin,
Matkata mielisin,
Voimat kun kannattais,
Kurja kun siivet sais.

Kas, kuinka kauniisti
Välkkyen vilkkaasti
Tähdet taas tuikkivat,
Taivaalla tanssivat.

Orja-tytön laulu.

Nyt aurinkokin armainen
Taas nousee taivahalle,
Ja kastehelmi kaunonen
Välähtää hopealle.
Oi, miksi vaimen minulle
On olo raskasta?
Ken loisi orjatytylölle
Vaun hautaa hiljaista?

Oi, riemurinta käkönen,
Sa syystä helkyttelet,
Kun ilman piirit, miekkonen,
Vapaana vaeltelet.
Ja vapahana immelle
Sa kukut sulhaista.
Oi, kuku orjaneidölle
Vaun hautaa hiljaista!

Nyt luodut kaikki heräjää
Taas elon nautintoihin,
Ja ilon sävel heläjää
Jo kauas laaksoloihin.
Mut mielessäni kolkolle

Vaan tuntuu. — Suloista
Jos tietäis orjatyttölle
Se hautaa hiljaista!

Öinen huokaus.

En Luojaltani anele
Ma kunniata, valtaa.
En rikkautta rukoile,
Voin köyhyyttäkin kantaa.

Mik' onkaan onni maailman?
Vaan kupla vetten päällä,
Mi häilyy hetken muutaman,
Mut särkyy myrskysäällä.

Vaan tää on harras pyyntöni:
Luo mulle nöyrä mieli.
Tee lempirikkaaks rintani
Ja vilpittömäks kieli.

Ma lakkaamatta horjahdan
Nyt synnin hetteheille.
Suo voimaa, että kiiruhdan
Taas siveöiden teille.

Kirje entiselle ystävälleni.

Vaikk' aika muuttuneena
Nyt vastahani käy,
Elooni suuttuneena
En sittekään ma näy.
En etsikkään ma rauhaa,
En tyyntä toivokkaan.
Kun elon myrskyt pauhaa,
Ma nauran vaan.

Kas ystäväitten mielet
Kuink' onkin muuttuneet!
Myös parjaajitten kielet
Ei okaa puuttuneet.
Ma isieni maata
Tok' lemmin ainiaan.
En valittaa siis saata,
Oon vaiti vaan.

Oil mulla muinoin kulta
Noin sievänlainenkin.
Oil myöskin lemmen tulta
Ja olis vieläkin.
Nyt yksinäni tulla
Saan illan kuutamaan.
Ei tuskaa tuosta mulla,
Ma laulan vaan.

Kun vanhempani kuoli
Ja maahan mullattiin,
Silloinpa raskas huoli
Poveeni painettiin.
Oi äiti armas! Kenpä
Sun sais unohtumaan.

Ma voisinkohan? Enpä;
Ma itken vaan.

Etsi valoa![1]

[1] Varoja kerättäessä Sahalahden pitäjän lainakirjastoon v. 1881.

Etsi, etsi, suomalainen,
Järjellesi valoa!
Järki, miss' on siveellinen,
Siin on elo jaloa.

Guttenbergin keksintöä
Pidä aina arvossa.
Monta hyvää mietintöä
Löydät usein kirjassa.

"Mitäpä ma huolisinkaan
Viisauksista maailman.
Järkeni, — jos tylsä onkaan. —
Antama on Jumalan."

Näinkö mietit? Mutta muista:
Monta viittaa varmemmin
Erhetysten erämaista
Kotiin johtaa suoremmin.

Monestapa kukkaisesta
Mehiläinen metensä
Valmistaa, ja pisaroista
Meret saavat vetensä.

Valistushan kaikkialta
Harhaluulot hajoittaa,
Luonnon voimain vallan alta
Sua irti johdattaa.

Etsi, etsi, suomalainen,
Järjellesi valoa!
Järki miss' on siveellinen,
Siin' on elo jaloa.

Provessori metsästävässä.

"No niin, no niin, nyt metsähän!
On raikas syksyaamu
Heu, Phylax! Jospa mennähän;
Jo poistuu kuunkin haamu.
Ei kuolemaks oo retki tää,
Hyvästi, *Plautus*, siksi jää!"

Jo loistaa rusko pilvestä,
Ja metsätorvi raikuu:
"Tu, tuu, tu tuu;" sen äänestä
Noin kalliotkin kaikuu;
Ja raitis, raitis on nyt sää,
Ei kuolemaks oo retki tää.

"Hau, hau", nyt kuuluu metsästä
Ja jänis vilahtelee:
"Pang, pang", myös paukkuu pyssystä,
Ja savu tuprahtelee.

"*Mehercle! Ubi lepus?*" Oi,
Se juoksi pois. Nyt *tuba* soi!

Ei ollut tämä tepponen
Diana-immen ilkku.
Oon itse lyhytnäkönen
Ja *Phylax* — se on nilkku.
Niin; tässäkö nyt viivytään,
Vai karhujako etsitään?

Istunpa kuusen juurelle,
Sen huminata kuulen.
Se kelpo metsämiehelle
On luvallista, — luulen,
Ja raitishan on vainen sää,
Ei kuolemaks' oo retki tää.

Maljan ääressä.

Ken eloni taivaalta varjon,
Tuon synkeän, pois tavi? Ken?
Maan päällä niin paljon, niin paljon
On aihetta murheeseen.
Mut saatua maljani täyteen
Sen pohjahan ryyppiskelen.
Näin murheet kuin kiitävän höyteen
Keveiksi ma lieventelen.

Ma maljasta onnellisuutta
Ja intoa, riemua juon.
Oi, siitpä unhetta uutta
Jo ammoin ma tuskille tuon.
Näin varjot, jos kuinkakin tummat
Luon purppura loisteeseen,
Ja taivahan ihmeet ja kummat
Ne laskeikse maljasehen.

Jos ystävät joskus mun pettää,
Ma maljasta ystävän saan.
Mua krouvarit häijyt kun kettää,
Suon anteeksi heillekin vaan.
Ma riemulla rintaani vasten
Jo sulkisin maailmankin
Ja mielellä hiljaisten lasten
Ma kärsin sen kurjuudetkin.

Kun ihmiset toistansa kalvaa,
Ma maljaani tyhjentelen.
Kun "puhtaatkin" parjaa ja solvaa,
Ma lauluja luurittelen.
Jos rikkaana oisin, ma muille
Tuon heittäisin rikkauden.
Muun kaiken ma soisinkin heille,
Pait kultani muiskuja en.

Vaan kultain, jos hänkin mun hylkää.
Ma tuostako huolehtimaan?
En; montapa murheista ylkää
Sai malja taas riemuitsemaan.
Näin ruusujen maata ma kuljen
Ja maljaani kallistaen,
Ma murheilta rintani suljen
Vaan taivaista haaveksien.

Ikävöitsevä.

Istun rannan kivellä ja itken ikävääni,
Murhemiellä haikealla kaipaen ystävääni.

Sua kun ma muistelen, niin viiltää sydäntäni.
Rintaa polttaa, viluttaa, — et jää sa mielestäni.

Lienenkö ma rikkonunna vasten tahtoani,
Vai se ollee parempi, ku vei mun armahani?

Miksis kultain luokseni sa saavuit laisna tuulen,
Joka henkii päälleni ja jonka kuiskeen kuulen.

Sitte riensit toisaalle..... Voi toki ystävääni!
Yksin raukka rannalla nyt itken ikävääni.

Vapaudelle.

Vapautt' ääneni soi.
Vapaus, vapaus, oi!
P. C.

Oi, vapaus, perintö taivahasta
Sun alttarisi pyhäks tunnustan.
Sa alkuasi olet Jumalasta,
Siks polviani sulle notkistan.
Jos Nova-Semljan tuntureilla oisin,
Ma onnellisna sittäik' olla voisin,
Kun johtajanain vaan on vapaus.

Vapaus miettiä ja toimiskella,
— Ei hurjain teitä rientää raivona, —
Ja aattehet myös julki lausuella,
Kun totuus niissä vaan on pohjana.
Niin, — tyhmät vainen kauhistune niitä,
Ja konnat niitä väristelköt; siitä
Ei murru miehen miel', ei rohkeus.

Oi vapaus, sa lahja taivahasta,
Sun alttarisi pyhäks tunnustan.
Sa alkuasi olet Jumalasta,
Siks polviani sulle notkistan.
Jos auringonkin valotta ma oisin,
Niin onnellisna sittäik' olla voisin,
Kun johtajanain vaan on vapaus.

Miksi en?

Lintu pieni, lehdon puulla
Riemut sulla riittää.
Yhätippä laulusuulla
Kieles Luojaa kiittää.

Armahasi hempeyskö
Sulon sulle kantaa,
Vai tuon lehdon viileyskö
Ihastusta antaa?

Miks' en saattais minäkin näin
Laulaa linnun lailla;
Vei tieni vaikka minnepäin,

Mitä oonkaan vailla?

Kai'u toki kanteleeni,
Kai'u hartahasti
Ihanuudest' isänmaani
Kuolohoni asti!

Lintunen.

(Suomennos).

Lauloipa pieni lintunen
Peitossa hongikon.
Hän päivän pitkän laulellen
Viel' uupumaton on.
Puun korkehimman latvahan
Hän istui; — loistoa
Tuon aurinkoisen laskevan
Hän mieli katsoa.

Metsässä synkät alhot on
Ja puita taajahan.
Siell' ampuja käy armoton,
Ku tähtää tarkkahan.
Hän vaanii, ryömii, kurkistaa,
Hän hiljaa hiipiilee;
Korkeinta puuta katsastaa:
Eihän se mitään tee?

Vaan lintu pieni lauleli
Suv'illan ruskossa.
Hän Jumalata kiitteli
Vapauden riemussa.
Hän lauloi, eikä tietänyt,
Kuin kauaks' äänens' soi,
Kun kiivas luoti lensi nyt
Ja surman hälle toi.

Mit itket? Suotta kyynele
Nyt on. Ken auringon
Loistossa laulaen kuoli, se
Elää, vaikk' kuollut on.
Suv'illan kirkkaan sulohon
On kuolo herttainen.
Kun silmä tähtää valohon
Laulaja miekkoinen!

Keväällä vuonna 1882.

Oi, kevätpäivää helteistä!
Jo lähtee jäätkin järivistä,
Vaan rinnastain ei lähde jää,
Voi, mistä tulle tää?

Nyt kevättäkö sille ei
Siis joudukkana? Kenpä vei
Sen lämmön, ruusut herttaiset
Ja runsaat toivehet?

Sen, Helmi, sinä tiedät kai,
Sun tähtes mulla talvi tai:
Sun kylmyyten mull' ankaran

Loi roudan rintahan.

Ja sitäpä ei sulamaan
Yks' aurinko saa konsanaan.
Vaan kaksi sais sen aikahan:
Nuot silmät armahan.

Epigrammeja.

I.

"Niin runsaasti kuin merten rannalla
On santaa, syntiä on tunnolla
Myös meidän pastorin", näin hoetaan.
Se parjausta on, sill' eihän hällä
Oo omaatuntoa, näät, ollenkaan.

II.

On Pirjo-eukolla taas hampahat,
Näät ihko uudet, vaikka — irtonaiset.
Tää hyvin kyllä ois, mut vahinko
Vaan siitä, ettei enää hampaissansa
Nyt kukaan taida pysyä. Voi toki!

On Pirjo-eukolla myös tukkakin,
Näät pulska, paksu, vaikka — irtonainen.
Tää hyvin kyllä ois, mut vahinko
Vaan siitä, ettei enää tukassansa
Nyt Jonas-vaari pysyäkään. Voi toki!

III.

Ma tuot' oon usein miettinyynnä, miten
On "pitkät kynnet" tullut varkahalle.
Nyt Darwin-ukon opista se selvä
Kuin päivä onkin, mitenkä ja miksi
Ne ovat muodostuneet sellaisiksi:
Näät, "taistelussa olemisesta."

IV.

Morsiant' ystävyksen älä moiti sa sulhonsa kuullen.
Nurjaa mieltäpä tää i'än kaiken kohtaasi kantaa:
Sulhona suuttuvi hän, parjanneen syyttä sun luullen,
Naineena sen vuoks, ett' olit lausuillut hälle totta.

V.

Liisa.

"Ma pelkään, — luulen"

Pekka.

"Mitä?"

Liisa.

"Jos ... vaan te suutelette."

Pekka.

"Oi, pelkäätekö sitä?"

Liisa.

"En tiedä..... Koetelkaatte!"

VI.

Se ihme oli meidän Pertin vai:
Hän viinaa joi, vaan vesitaudin sai.

VII.

Niin.... Aini-ryökinällä soitantoon
On oivat lahjat synnyinnältänsä;
Ja kykyänsä myöskin jokapäivä
Hän paremmaksi saada koettelee:
Hän suutansa, näät, yhä soittelee.

Ikävöitsevä.

Wienosti. Kansal.

[Nuotit]

Is-tun ran-nan ki-vel-lä ja it-ken i-kä-vää-ni

[Nuotit]

Mur-he-miel-lä hai-ke-al-la kai-paan ys-tä—vää-ni.

OLLI-ENON

LAPSUUDEN MUISTEMIA.

OLLI-ENON LAPSUUDEN MUISTEMIA.

"Kotini oli korkealla töyräällä eräässä niemekkeessä. Yhdellä puolen niemekettä vaahtoili muuan Suomen maan isoimmista järvistä, toisella lainehti pienempi järvi, josta vesi jokea myöten virtasi juuri kotini ohitse tuohon äsken mainittuun isompaan järveen ja jonka luoteisella rannalla kohosi eräs maamme pikkukaupungeista." Näin alkoi Olli-eno kertomustansa ja huomattuaan, millä tarkkaavaisuudella me aloimme häntä kuunnella, jatkoi hän: "Isäni, pitäjän kappalainen, oli tuota vanhaa rotua, joka, vaikkapa nuoruudessaan olikin saanut taistella köyhyyden sekä kaikellaisten vastoinkäymisten kanssa, kuitenkin tahtonsa lujuuudella oli päässyt tarkoitustensa perille. Muutoin oli hän luonnoltansa peräänantamaton ja kiivas, mutta samalla rehellinen ja suora. Äitini taas oli tuollainen lempeä, hiljainen olento, josta ei ollut pahennusta kenellekään ja joka aina ilmestyi rauhan ja sovinnon enkelinä, milloin vaan isäni jyrkkä luonne uhkasi saattaa suhteet liian myrskyisiksi.

Mitä kasvatustapaa isäni meitä kasvattaessansa oikeastaan noudatti, sen perille en ole koskaan täydellisesti päässyt. Se vaan on varmaa, että hän, asiain vaatiessa, hyvinkin usein otti "Koivuniemen herran" avuksensa. Poikalapsista puhuen, oli meitä kolme, joilla jo oli kunnia käydä housuissa ja jotka kykenivät harjoittamaan kaikellaista vallattomuutta; nuorimmista mikä vielä konttasi, mikä makasi kapaloituna kätkyessänsä.

Varhaisimmasta lapsuudestani ei minulla ole mitäkään sanomista, syystä, ett'en siitä mitään muista. Luultavasti kului se tyynesti äitini helmassa. Mutta jo kolmen vuoden vanhana heräsi minussa halu saada nähdä maailmaa hiukan laajemmalla. Äkkiarvaamatta katosin hoitajani silmäin alta ja läksin käydä peppuroimaan pitkin maantietä, joka vei kodistani kaupunkiin päin. Saavuin siten erään, tien ohessa olevan, talon veräjälle. Talon muori otti nyt karkulaisen syliinsä ja vei huoneesen, mutta huomattuaan kotikartanollani outoa liikettä ja kuinka ihmiset siellä levotoinna hääräsivät sinne tänne, arvasi hän heti syyn ja kiidätti kaukomielen tuota pikaa kotia takasin.

Noin satakunta sylvä asunnostamme oli naapuritalo, jossa muiden muassa myöskin eleli eräs itsellismies. Hänellä oli kaksi poikaa, Hermanni ja Aatu, sekä yksi tyttö, kaikki hiukan meitä vanhempia. Nämät tulivat lapsuutemme eriämättömiksi leikkikumppaleiksi, sekä uskollisiksi toveriksi myötä- ja vastoinkäymisessä. Niinikään oli melkein saman matkan päässä meiltä mökki, jossa asui muuan suutari. Hänen vaimonsa oli useita vuosia palvellut vanhempiani, ensin tavallisena palkollisena, sitten lastenhoitajana, ja tälläkin oli meidän kanssamme yht'ikäinen poika, nimeltä Nestor. Hänen kanssansa olimme ikäänkuin kasvattiveljekset.

Kuusi vallatointa poikahutikkaa! Saattaa arvata, että ne jo saivat aikaan suurta melua pienessä kyläkunnassa, ja hyvää tahtoa tähän ei suinkaan puuttunut. Me olimmekin siihen aikaan täydellisesti Irokesein kannalla ja kävimme alituista sotaa järjestystä ja yhteiskunnan rauhaa vastaan. Se yhteiskunnallinen hallintomahti, joka lakkaamatta koki supistaa meidän rajatointa vapauttamme, esiintyi meille kahdenlaisessa muodossa. Yksi oli vanhempaimme valta, jota me huomasimme täytyvämmä noudattaa, mutta jota kuitenkin halusimme kiertää niin paljon, kuin suinkin mahdollista oli. Toiseksi asui naapuritalossamme eräs vanha vaari, jota olimme alkaneet, en muista mistä syystä, nimittää "Kinkin-Känkiksi", ja jolla nimellä nytkin pyydän saada esittää häntä. Tämä oli tavattoman pitkä ja laiha, koukkuleuka mies sekä kantoi tavallisesti päässänsä kovaa, vanhanaikuista nahkalakkia. Voi, kuinka mielellämme olisimme käyttäneet hänen lakkiansa rumpunamme, mutta sitä onnellista tilaisuutta emme koskaan saavuttaneet! Päinvastoin saimme pitää varamme, ett'ei vaari päässyt rumputtamaan meidän selkänahkaamme, johon hänellä, kuten kohta saatte kuulla, oli yhtä harras halu, kuin meillä hänen lakkiinsa. Olipa kolmaskin paikka, jota vastaan me seisoiimme alituisella sotajalalla ja joka meidän mielestämme edusti jonkunlaista pimeyden valtakuntaa. Samalla kertaa kun pelkäsimme sitä, pidimme myöskin pyhimpänä velvollisuutenamme koettaa kaikin voimin lannistaa sitä. Tämä oli muuan etäämpänä meiltä oleva torppa. Sinne emme koskaan olleet uskaltaneet jalkaammekaan astua, ja myöntää täytyy, että meitä karmi joka kerta, kun kuulimme sen asujamia mainittavan. Hovilan Jonas ja Maija olivat nimiä, jotka saivat meidän hiuksemme nousemaan pystyyn. Ukko itse oli unennäkijä. Hänen luoksensa tulvaili kansaa idästä sekä lännestä, kuka tiedustelemaan, mihinkä itseltänsä varastetut tavarat olivat kätkeyt, kuka kysymään neuvoa jossakin taudissa, tahi muussa tupalassa kohtauksessa. Vaimon taas saatte kohta tuta kertomuksestani. Torppa oli rakettu jyrkälle kalliolle, jonka ohitse maantie — meidän tavallinen tiemme marjametsään — kulki. Kallion alapuolella oli mitä kirkkain vesilähde ja vähän matkaa siitä pieni lahdelma, johon aina sopi sivumenossa poiketa uida pulikoimaan. Tämän tehtyä alkoi tavallisesti rettelömme Hovilan Maijan kanssa. Visusti ensin tiedusteltuamme, oliko Jonas itse kotona, vai poikessa ja huomattuamme hänen olevan joko pellollansa kyntämässä, tahi jossakin muussa ulkoaskareessa, aloimme kivillä mitä ankarimmasti pommittaa torpan asuinhuoneen seinää. Akkunata siinä ei ollutkaan, vaan sen asemesta pieni luukku, joten emme saaneet aikaan mitään mainittavampaa vahinkoa, mutta tarkoituksemme saavutimme joka kerta. Pian ilmestyi Maija kallion reunalle tyttärensä, Rosan, kanssa, joka häntä seurasi askel askeleelta ikäänkuin vuohenpoika emäänsä. Myönnän että vertaus ei ole kaunis, mutta olkoon menneeksi! Molemmat alkoivat nyt kilvassa kirkua meille mitä katkerimpia herjaussanoja, jotka saivat meidät täyttä kurkkua nauramaan. Iloimme nousi aina korkeimmalleen, kun nämät raivostuivat niin, että alkoivat vierittää kalliolta ales kivenlohkareita meidän päallemme. Vikkelät kuin kärpät, vältimme me aina vaaran ja hurjistuneina palasivat vihollisemme jälleen mökkiinsä. Hetken aikaa levätyämme, tehtiin koetus uudestaan yhtäläisellä menestyksellä. Kaikeksi onneksi emme silloin vielä tietäneet mitään dynamitistä, eikä muista nykyajan räjähdyskoneista. Muutoin olisi varmaankin vaimo-parka jo aikoja ollut ilmassa mökkinensä päivinensä.

Kesällä oli elämämme järjestys tavallisesti sellainen, että aamuisella herättyämme ensin mentiin uimaan. Sitte söimme aamiaista, jonka jälkeen taaskin etsittiin toinen toisemme ja nyt samoilemaan pitkin maita, mantereita. Missä vaan joku lammikko tavattiin, siihen uudestansa uimaan. Täten vartuimme kelpo uimareiksi ja tämä taito oli kerta maksamaisillansa minulle hengenkin. Läksin, näet, kotirannastani uimaan pitkin jokea, sen suuhun päin. Olipa eräs kaupunkilainen, joka oli tunnettu tarkaksi pyssymieheksi, sattunut lähtemään sorsan ammuntaan ja kulki nyt venheellensä perässäni. Äänetöinnä kun uin, luuli hän minua etäältä sorsaksi ja tähtäsi luotipyssyllänsä. Samassa silmänräpäyksessä satuin kääntämään päätäni. "Jumalan nimessä, ihminenhän se onkin!" huudahti hänen venheessä oleva poikansa. Pyssy vajosi, ja henki oli pelastettu.

Mitä meidän uskontoomme tällä aikakaudella tulee, niin oli meillä tosin tieto kaikkivaltiaasta

Jumalasta, taivaan ja maan luojasta, mutta hän tuntui meistä liian etäiseltä ja ylevältä, kentiesi käsittämättömältäkin. Tahdoimme jokapäiväisissä tilaisuuksissa kumarrella jotakin esinettä, jota voi silmin nähdä ja käsin koskea; sen vuoksi ei uskonnollinen omatuntomme estänyt meitä pitämästä punaiseksi maalattuja, valkopäisiä, maantienpaaluja yliluonnollisen olennon veroisina. Näistä valitsimme kukin itsellemme yhden suojeluspyhimyksen, jolle metsästä tullessamme, kuten metsäläiset ainakin, sivumennen uhrasimme milloin marjoja, milloin mitään.

Ja mitä tarkoittivatkaan nuo alituiset metsäretket? Olihan linnunpesät etsittävät, olihan ansat viritettävät, teereille, metsoille, jäniksille ynnä muille. Totta puhuen emme, muistaakseni, ikinä saaneet ansoistamme mitään, mutta sitä paremmin onnistui pesien etsiminen. Pesän löydettyämme oli taas joka päivä pidettävä silmältä, milloin linnunpojat alkoivat yritellä lentoon, ett'ei ne pääsisi meiltä karkuun. Oli pesä vaikka kuinka korkealla puussa — tänne piti kuitenkin kiivetä. Usein tultiin ales, että kynnet rapisi ja vaatteet meni riekaleiksi, mutta uusi yritys taas, kunnes se onnistui. Löysimmepä kerran eräästä kuivasta hongasta tikan pesän. Tänne kiivettiin suurella vaivalla, mutta päästyämme lähelle pesää, lähtivät tikanpojat lentoon. Nuorin veljeni, jolla oli pitkät sääret, läksi nyt juoksemaan yhden perässä ja saikin sen kiinni juuri, kun se oli istumaisillansa eräisen kannonpötkkelöön. Riemulla tuotiin nyt tikka kotia ja pantiin häkkiin. Moniaan tunnin kuluttua, oli se aivan kesy. Kerran löysimme kotkankin pesän. Suurimmalla varovaisuudella kiipesimme pesälle, kun huomasimme, ett'eivät emäkotkat olleet kotona, ja otimme pojat elätiksi. Nytkös alkoi huolta näiden ruokkimisesta, ja äärettömän paljon ne söivätkin. Joka päivä oli niille hankittava hiiriä ynnä muita pikkueläviä ja näitä ei aina ollut helppo saada käsiinsä. Mutta olipa meillä eräs kirjava tiistikoiria; ikuisiksi kunniaksensa mainitsen hänen nimensäkin, — se oli Jeppe. Tämä oli varsin uuttera kaivamaan pellostä hiiriä, kuin myöskin metsässä haukkumaan lintuja, jäniksiä, oravia ynnä muita. Väliin äityi se vierittelemään kiviäkin ja piti niiden kanssa aika menoa, jotta ei koskaan voitu varmuudella tietää, mikä otus sillä milloinkin oli haukuttavana. Jepen kanssa käytiin nyt jokapäivä jahtia ja hankittiin kotkille ruokaa. Mutta syksymmällä, kun maa kävi routaan, eikä Jepen kynnet enää pystyneetkään peltoon, rupesivat kotkatkin kärsimään puutosta. Eräänä päivänä kohosivat ne korkealle ilmaan, kiertelivät vähän aikaa asuntomme ympäri ja lensivät matkoihinsa.

Pahin vihapitoni näinä aikoina oli meidän musta kissa. Se kun tuli huomaamaan, että meillä oli linnunpoikia, vahtasi alituisesti päästäksensä niiden kimppuun, ja meillä oli suuri vaikeus saadaksemme niitä säilymään tuon pedon kynsiltä. Kerran oli minulla pieni lintu häkissä. Sattumasta kun tulin huoneeseen, missä häkki oli, huomasin kissan juuri iskeneen kyntensä lintuuni ja raastavan sitä ulos häkin pienain lomatse. Tartuin kissaa niskaan, josta kopristin, kunnes se päästi irti saaliinsa, mutta lintu oli jo kuollut. "Malta, miiri, nyt pääset hengestäsi!" virkoin minä, otin hienon nuoran, jonka toisen pään sidoin kissan kaulaan ja toiseen päähän kiven. Menin sitte joen rannalle ja olin juuri nakkaamaisillani kissan veteen, mutta samassa alkoi joku sääliväisyyden tunne minussa vaikuttaa. Päästin kun päästinkin tuon paholaisen irti nuorasta. Se juosta lipitteli pois, eikä sitä sen koomin kuulunut, eikä näkynyt. Tottapa se liene aavistanut, mitä sille oli tapahtumaisillansa, eikä pitänyt enää henkeänsä turvattuna meidän talossa.

Kerran kuulin jotakin pyrähtelevän eräässä lähelläni olevassa aidaskasassa. Menin katsomaan ja huomasin, että se oli varpunen, jonka oli lanka jalassa, ja joka nyt oli jalastansa takertunut aidaksiin. Otin varpusen kiinni ja päästin irti langasta. Tämä oli niin eriskummainen sattuma, että sen olisi mielestäni pitänyt pehmittää "Kinkin-Känkinkin" paatunutta sydäntä. Ihastuksissani juoksinkin hänen luoksensa ja näytin, mitä minulla oli. Hän pyysi minulta lintua ja esitteli että me menisimme ulos, jotta hän muka voisi tarkemmin katsella. Minä myönnyin ehdolla, että jos hän päästäisi linnun karkuun, saisi hän hankkia minulle toisen siaan. "Voi kuinka kaunis tipa", virkkoi hän, silitellen sormellansa varpusen päälakea. "Tipa, tipa!" lisäsi hän vielä, päästi kouransa auki ja huojutti käsivarttansa. Varpunen pyrähti lentoon. Minä rupesin nyt hokistamaan häneltä toista lintua siaan. "Voi, mikä vahinko minulle nyt tuli", päivitteli hän, "mistäs minun nyt pitää saaman toinen lintu siaan." Muu talonväki nauroi, minkä jaksoi. Nyt huomasin, että "Kinkin-Känkki" oli harjoittanut minua vastaan kavaluutta. Kovasti katkeroitti minua, että hän oli pettänyt lapsellisen luottamukseni ja tästälähtein lu'in itseni, mielestäni täydellä syyllä, hänen ankarimpien vastustajiensa joukkoon.

Kun emme olleet metsäretkillä, vietettiin aikaa tavallisesti keppihevoisella ratsastaen. Tuskin kiittää Indiani hurjalla ratsullansa nopeammin Amerikan lakeuksilla, kuin me hevoisillamme pitkin kylän kujaa. Näin pysyi puna poskillamme ja ruokahalumme oli verratoin. Väliin leikittiin muullakin tavalla. Kerran kaappasimme eloaitasta papuja kouraamme ja kiipesimme tikapuuta myöten ylös asuinrakennuksen katolle pavuillamme leikkimään. Leikki oli sellaista, että yksi seisoi katon harjalla, josta päästi papuja vierimään ales, ja toiset oli räystäällä, koettaen saada papuja kiinni. Tätä riemua ei kuitenkaan kestänyt kauan. Isäni, joka oli kamariinsa kuullut kolkkeen katolta, tuli ulos patukka kädessä. Hän seisahti tikapuun juureen ja komensi meidät ales. Nyt ei auttanut molina; ales täytyi tulla. En tiedä lienekö alestuleminen Balkanin vuorilta viime Turkkilaissodan aikana tuntunut sotamiehillemme raskaammalta kuin tämä vitkallinen lasku tikapuulta myöten ales tuntui meille. Maahan päästyämme ei meille käynyt

hyvin.

Aatu ja minä palasimme eräänä iltana metsästä. Päästyämme lähelle kotia, kuulimme omituisen surinan eräästä kivirauniosta. Otimme sauvan, jolla aloimme sohia rauniota. Täältä lensi nyt äkkiä vastaamme parvi kiiliäisiä, ja me otattamaan pakoon. Kiiliäiset eivät seuranneet meitä pitkälle, jonka vuoksi päätimme, että koetus oli uudistettava. Menimme taaskin sohimaan raunioon. Kiiliäiset karkaisivat uudestaan kimppuumme. Aatu, joka oli kömpelömpi juoksemaan, jäi jällelle. Äkkiä rupesi hän surkeasti parkumaan. Kiiliäiset pistelivät häntä, minkä ennättivät. Hädissänsä huomasi hän sen keinon, että sivalsi juostessansa nutun päältään, jonka heitti jälkeensä. Kiiliäiset ryytyivät nyt tähän, ja me pääsimme pakenemaan. Nyt pidimme neuvoa, miten nuttu saataisiin pois vihollisten vallasta. Lähellä sitä paikkaa, mihin nuttu oli jäänyt oli lautapinkka ja tämän vieressä pitkä nuottakoukku. Lautapinkan suojassa vedimme nyt nuottakoukulla nuttua lähemmäksi; kiiliäiset luopuivat siitä yksi toisensa perään ja lensivät jälleen pesällensä. Seuraavana aamuna oli Aatun kasvot aivan sen näköiset, kuin jos hänessä olisi rokkotauti.

Metsässä käydessämme oli meillä tavallisesti jousipyssyt mukanaamme, mutta kun näillä oli se hankaluus, ett'emme niillä koskaan osanneet pilkkaan, emmekä mihinkään otukseen, täytyi meidän ruveta miettimään parempia ampumaneuvoja. Siinä tarkoituksessa valmistikin Nestor puusta pyssyn, johon kaivoi poltinoralla reijän ja jonka sitte latasimme kiviruudilla. Se oli taulalla sytytettävä. Ensimmäinen koetus onnistuikin niin, että pyssy halkesi pirstaleiksi ja poltti Nestorin kasvot. Oman tehtaan pyssyt eivät siis olleet päälleluotettavia. Tässäkin suhteessa tiedettiin keino. Naapuritalossa palveli, näet, eräs mies, nimeltä Topias, — aika "Jörö-Jukka", joka eläesssänsä tuskin liene virkkanut viittäkäänkymmentä sanaa. Hänellä oli pyssy, jota hän tavallisesti viisi, kuusi kertaa linttilöi, ennenkuin se laukesi, joka kerta vetäen päänsä taaksepäin, sanoen: "ohoh!" Tämän johdolla ilmoitti nyt vanhin veljeni tahtovansa harjoittaa ampumataitoa. Topias olikin tähän taipuvainen, ehdolla, että veljeni maksaisi viisikon joka latingilta. Harjoitukset alkoivat; ne kävivät siten, että Topias latasi pyssyn, jonka piippu sitte käännettiin jotakin seinässä olevaa pilkkaa kohti. Topias piti pyssystä kiinni, ja veljeni laukasi. Mutta kun veljeni varat eivät kannattaneet, että oppiaika ulotettaisi varsin pitkälle, ja hän jo luuli olevansa asian perillä, lakkasi myöskin nämät harjoitukset. Nestor ja minä aloimme nyt sitävastoin koetella kalastusta. Isälläni oli pieniä säryksiä ja salakan verkkoja. Näillä aloimme nyt "käestää", joka tapahtui siten, että kun kalat olivat helteisenä kesäpäivänä nousseet maanpintaan, laskettiin verkko niiden eteen, ja kalat ajettiin molskimalla verkkoon. Kaloja saatuaamme, pantiin paistinpannu tulelle kivikolla ja muut toverimme kutsuttiin aterialle. Minä, jolla oli vapaa pääsö isäni voiaittaan, pidin kyllä huolta siitä, ettei kalakeittomme ollut vetinen, ja sanomattoman herkulliselta se maistuikin! Emme ensinkään kadehtineet tuota vanhan ajan Lukuiltoa, osaksi senkin vuoksi, ett'emme hänestä silloin vielä mitään tietäneetkään. Mutta isäni, joka vihdoin oli tullut huomaamaan että lävet verkoissa päivä päivältä eneni, vaan kaloista ei ollutkaan tietoa, kielsikin verkoilla kalastuksemme tykkänensä pois.

Meriliikettä olimme myöskin alkaneet harjoittaa. Laivoja oli meillä useampiakin, jotka tehtiin ensin kaarnasta; sittemmin koverrettiin ne puusta. Merimiehinä käytimme hiiriä, jotka asuivat kajuteissansa ja joilla oli laivassa runsaat ruokavarat. Sangen hauskaa oli nähdä, kuinka ne, koska laiva laskettiin purjehtimaan ja kajutin ovet avattiin, vikkeliönä kiipesivät mastoissa. Moni näistä kuitenkin, kun laiva tuli satamaan, petti lippunsa, hyppäsi veteen ja karkasi, kuten merimiehet ainakin, ja sangen vaikea oli niitä jälleen saada kiinni. Mutta vähitellen rupesi meidänkin mieleemme tekemään vesille ja neuvottomia emme koskaan olleet. Naapuritalon pihassa huomattiin isonlainen purtilo, johon "Kinkin-Känkillä" oli tapana keväisin kylvää tupakan siemeniä taimelle tulemaan. Tämä laahattiin nyt "suvantoon", joka oli matala lahdelma joen syrjässä, ja syntynyt siten, että kun jokea muuan vuosikymmen takaperin oli kaivettu ja sen suuhun tehty sulku, oli vesi reväissyt itsellensä tämän lahdelman kautta tien jokeen. Par'aikaa kun nyt yksi erältänsä vuorotellen soutelimme purtilossa, näkyi "Kinkin-Känkkikin" tulevan luoksemme, pitäen kättänsä selkensä takana. "Antakaapa kun minäkin koetan, kannattaisiko se minua", lausui hän ystävällisellä ja suloisella äänellä, mutta päästyään meitä likemmäksi, alkoi hänen selkensä takana oleva käsi, jossa oli nuorainen siima, heilua meidän joukossamme. Me hajosimme kuin akanat tuuleen; Aatu, joka silloin sattui olemaan purtilossa, hyppäsi veteen, työntäen purtiloa syvemmälle. "Kinkin-Känkki" riensi tapaamaan purtiloansa kiinni, ja sillävälin pääsimme me niitäkään vahingotta hänen käsistänsä karkuun. Nyt kuljimme pitkin joen jyrkkää äyrästä ja saavuimme "Kinkin-Känkin" perunakuopalle. Tänne oli hän antanut vetää suuria kiviä painoksi perunakuopan suulla oleville laudoille. Meidän rupesi nyt tekemään mieli saada nähdä, millä vauhdilla nämät vierisivät joen äyrättä ales veteen, emmekä saaneet rauhaa, ennenkuin koetimme. "Kinkin-Känkki", joka alituisesti vaani askeleitamme, joutui pian hätään. Hänellä oli taaskin käsi selän takana, mutta tällä kertaa emme päästäneetkään häntä likelle, vaan vetäysimme hyvissä ajoin erääsen paikkaan, jonka nimi oli Matinkallio. Se oli pieni niemeke kertomukseni alussa mainitun pienemmän järven rannalla. Täällä oli pienen metsän sisässä tasainen kallio, jossa ainoasti siellä, täällä oli ikäänkuin ihmiskäsillä tehtyjä komeroita. Tänne oli meillä tapana rientää aina silloin, kun meidän vapauttamme ruvettiin kotikunnahalla liian paljo saartamaan, tahi olot muutoin alkoivat siellä käydä ahtaiksi. Täällä oli myöskin äskenmainituissa komeroissa meidän karjamme ja raha-aarteemme. Kuusen kävyt olivat

lehmää ulkomaalaista rotua, petäjän kävyt kotimaisia, ja lepän urvut olivat lampaita. Rahaa taas tehtiin liuskakiven- ja porsliinipalaisista ja meillä oli sitä mielestämme enemmän, kuin Kroisolla ikänensä mahtoi ollakkaan. Nyt aloimme pitää täällä karjamarkkinoita ja riemuitsimme täydestä sydämestämme, unohtaen maailman ja kaikki sen vainot, kunnes aurinko rupesi laskemaan ja nälkä alkoi muistuttaa meitä, että kuitenkin olimme maan päällä ja että nyt oli aika mennä kotiin. Tie, joka vei kotiimme, johti juuri naapuritalon pihan läpi. Tätä lähestyessämme oli "Kinkin-Känkki" jo meitä vastassa. "Vai jo ne pahantekijät taas tulevat; missäs minun siimani on?" virkkoi hän, kiiruhtaen huoneesensa, mutta ennenkuin hän kerkesi takasin, olimme jo ennättäneet pujahtaa tämän vaarallisen paikan ohitse. Mutta suo siellä, vetelä täällä! Nyt muistui mieleemme, ettei asiamme kotonakaan ollut liian kehuttavalla kannalla, koska koko päivän olimme olleet tiellä tietämättömällä. Senpätähden ensin varovasti tiedustelimme, joko meidän vuoteemme oli valmistettu ja huomattuamme, että näin oli laita, hiivimme kauniisti makaamaan. Tämä oli keino, jota ennenkin olimme tottuneet käyttämään suurella menestyksellä. Tavallisesti kävi aina niin, että kuulumme iltaisella isämme käyvän kysymässä: "joko ne ovat kotona?" ja saatuansa myöntävän vastauksen, tulevan vitsa kourassa vuoteemme viereen. Vaikeus oli nyt vaan olla makaavinansa sikeässä, eikä räpyttää silmiänsä. Kohta tuli aina äitini perässä ja lausui: "älä heitä enään herätä; anna vasta huomenna." Jos nyt isäni meni pois virkkamatta mitäkään, tiesimme, ett'ei asia ollut aivan vaarallista laatua, vaan jos hän sanoi: "mutta huomenna heidän pitää saaman", silloin saimme olla vakuutetut, että täysi tosi oli edessämme. Pelko piti meitä hereillä, ja aamuisella, ennenkuin kukaan muut olivat valveilla, oli pojat jo tipparan tiessänsä. Sitten värjäteltiin itsemme, missä milloinkin, kunnes isällinen viha oli lauhunut.

Näin kävi nytkin. Isämme kävi meitä tarkastamassa, vaan me makasimme kuin muumiot. Nytpä, kuului nuot ankarat: "mutta huomenna"..... Aamulla varahin riensimme puutarhaan, jossa muiden seassa kasvoi vanha, erinomaisen tuuhea pihlaja. Tänne menimme nyt piiloon. Siellä istuimme kuin haukanpojat äänetönnä pihlajanoksilla, ällistellen toinen toisiamme. Mitään emme tohtineet virkkaa pelosta, että meidän pakopaikkamme huomattaisiin. Päivällisen aikana toi meille sisareni, joka hiukan tunsu meidän polkujamme, salaviihkaan ruokaa. Illemmalla kävi hän ilmoittamassa meille, että vanhempamme vaativat meitä tulemaan asuinrakennukseen, mutta kun tuo kutsumus näytti meistä hiukan arveluttavalta, lähetimme sisaremmme takasin tarkemmin tiedustelemaan, millä ehdoilla meidät jälleen otettaisiin armoihin. Pää-ehto meidän puoleltamme kiinniantaumiseemme oli se, että meidän selkämme tällä kertaa suotaisiin olla rauhassa. Hetken perässä tulikin sisareni luoksemme ja ilmoitti, että vanhempamme olivat myöntyneet ehtoihimme. Nyt mentiin taas suurella riemulla asuinrakennukseen; näin tästäkin pulasta päästiin.

Kun halumme merikulkuun kerran oli herännyt, ei se meissä enään hevin sammunut. Hermannin oli hankkinut itsellensä uuden purtilon ja istui nyt siinä eräänä kauniina suvi-iltana onki kädessä. Sattumasta kulki siitä huviretkelijöitä läheisestä kaupungista ohitse. "Vedessäkö tuo poika istuu?" kuuluivat he ihmettelevän, sillä purtilon laitoja ei näkynyt tuskin ollenkaan vedestä. Samassa nykäsi kala Hermannin onkea. Hän veti kalan ylös, mutta kun hän rupesi tavoittelemaan sitä käsiinsä, menetti hän tasapainonsa ja purtilo keikahti kumoon. Herman ui maalle, ja kaikki kalat menivät karkuun. Raikas nauru kaikui samassa huviretkelijöiltä.

Mutta aikaa voittaen emme enää tyytyneetkään kulkemaan noita tyyniä vesiä. Halumme hehkui päästä aavemmille selille. Tilaisuutta tähän saimmekin pian. Jokea, joka kulki kotini ohitse, päätettiin avata laivakululle, jonka vuoksi sitä nyt alettiin kaivaa syvemmäksi. Tästä kaivamisesta kävi vesi sekaiseksi ja saviseksi. Sentähden täytyi palkollistemme lähteä huuhtomaan vaatteita eräisen saareen, joka oli noin virstan matkaa meiltä. Nestorin äiti meni mukana, ja nyt oli meillä täysi syy lähteä häntä tervehtimään. Eräänä kauniina aamuna astuimme venheesen, joka hätimiten kantoi kaksi aikaihmistä. Varmemmaksi vakuudeksi otimme raidin purjeeksi mukaan. Ilman mitään mainittavampaa kohtausta pääsimmekin perille. Oltuamme saarella hetken, aloimme tuumia palausmatkaa. Tuuli oli meillä nyt perintakainen purje. Noh, eipä muuta kuin purje pystyyn! Niin kauan, kun kuljimme salmessa, mihin tuuli ei sopinut, kävi kaikki hyvin. Mutta kun tulimme aukealle, muuttui asia toiseksi. Perämiesi ei tahtonutkaan jaksaa ohjata venhettä, vaan vihurit pakkasi kääntämään sitä aina laitatuuleen. Vastakkaiselta puolelta soudimme, minkä jaksoimme hengen ja elämän edestä, mutta tästä ei tahtonut tulla apua. Vihdoin rupeisimme kaikki yhteen ääneen kiljumaan. Onneksi kohtasi meidät eräs niemi, johon laskimme venheemme. Vauhdista meni se puoliväliin kuivalle maalle. Purje otettiin nyt ales ja loppu matka kuljettiin soutamalla. Kotia päästyämme arvelimme, että kyllä on sittekin turvallisempi pysyä kovalla maalla ja meriretket päätettiin nyt heittää tuonemmaksi.

Kaukaan aikaan emme olleetkaan käyneet linnustamassa, ja vanhin veljeni halusi nyt käyttää tuota nykyjään hankittua ampumataitoansa hyväksensä. Pyssyn sai hän lainaksi eräältä naapurilta. Päätimme tehdä niin, että veljeni ja minä lähtisimme venheellä, mutta muut kävelisivät pitkin rantaa Matinkalliolle päin, missä oli laaka ja ruohoinen ranta. Tuo verratoin Jeppe otettiin myös mukaan. Liitto tehtiin sellainen, että kaikki, mitä saataisiin, pantaisiin välillämme tasan. Vähän matkaa soudeltuamme, huomattiin sorsa, mutta kun pyrimme sitä varsin likelle, lähti se lentoon ja lensi, kuten sorsilla on

tapana, kierrellen venheen ympäri. Veljeni, joka istui perässä ja jolla pyssy oli, kuljetti pyssyänsä sorsan lennon mukaan ja juuri, kun piippu oli osunut tulemaan pääni kohdalle, silloin laukasi hän. Luojan varjelus satutti kuitenkin niin, että pyssy ei tällä kertaa lauennut, vaikka se tavallisesti aina ensikerralla antoi tulta. Veljeni vaaleni ja lausui: "en muistanut kuolemaksenikaan, että sinua oli olemassakaan." Lintu lensi matkoihinsa, ja nyt ei ollut meillä muuta, kuin palata toveriemme luo. Parempi onni oli näillä ollut. Jeppe oli purrut kaulan kahdelta, melkein täysikasvaneelta, ruohosorsalta ja kolmannen olivat he saaneet elävänä kiinni. Tämän sorsan omistajaksi halusin minä nyt tulla yksinäni, jonka tähden lunastin muidenkin osat itselleni. Syötin sitä sitte eräässä koppelissa, johon vein purtiloinkin ja kannoin sen vettä täyteen. Syksypuoleen menin taas eräänä päivänä ruokkimaan sorsaani, vaan se ei tahtonutkaan mennä purtiloonsa uimaan. Hatistelin sitä siis kiinni, jolloin se vetäysi koppelin perälle. Koppelin ovi oli auki. Yhtäkkiä lehahti elättini lentoon ja minä en enään nähnyt kuin vilahduksen sorsastani.

Aika riensi yhä edelle, ja syksy oli käsissä; rannikoita oli jo alkanut jäätääkkin. Eräänä aamuna tuli Hermannin sisar ja suhahti meille, salaisesti hymyillen, korvaan, että "suvanto" oli jäässä, ja että jää siinä jo kesti. Meitä oli niinä aikoina pidetty silmältä tarkemmin, kuin tavallisesti, jonka vuoksi hiivimme yksitellen pois kotoa, ja kaikki tapasimme toisemme "suvannon" jäällä. Kotona etsittiin meitä turhaan kaikkialta. Mutta riemussamme emme malttaneetkaan olla luikkamatta. Isäni sattui kuulemaan temmellyksemme, kartanolla kävellessänsä. Äkkiävaamatta oli hän joukossamme kuin ukkosen nuoli ja virkkoi meille vihaisen äänen. Muut kaikki riensivät karkuun. Meidän täytyi lähteä isäni kanssa kotia, jossa saimme, mitä meidän osaamme kuului. Aatu juoksi Matinkalliolle, jossa poikaparka lymysi erään heinäladon alla, väristen vilusta ja pelvosta, myöhään hämärään asti; Hermannin lipitti kotiansa saunan parvelle, eikä enää sinä päivänä ollut nähtävissä, ja Nestor oli niinkään ravannut kotiansa.

Eipä talvellakaan puuttunut riemuja. Puukelkkoja meillä kaikilla ei tosin ollut, mutta olihan Luoja antanut veden muodostua jääksi ja siitähän niitä sai kuinka suuria ja minkä muotoisia vaan halusi. Koeteltiinpa silloin tällöin suksiakin. Kerran hiihdin ales jyrkkää joenäyrättä. Joku oli hakannut avennon jokeen ja jättänyt jääkilkan avennon viereen. Nykyisin oli satanut lunta ja kilkka oli lumen peitossa, joten sitä en hoksannutkaan. Tähän tarttui nyt toisen sukseeni kärki kiinni; toinen suistui jalastani ja minä lensin nokalleni. Luulin nilkkani menneen pois sioiltansa. Onneksi olivat kuitenkin kaikki jäseneni paikallansa, mutta siitä ajasta alkaen rupesinkin pitämään suksia milt'ei mitättöminä kappaleina.

Kevät alkoi taaskin lähestyä ja aurinko valaista sekä lämmittää maisemia. Kelkkamme rupesivat vähitellen vesihöyrynä haihtumaan ilmaan. Teeren kuherrus ja käen kukunta houkutteli meitä taaskin metsään ja entinen metsäläiselämämme alkoi. Kesän varrella tuli meitä tervehtimään muuan orpanamme, joka oli vanhemman veljeni kanssa yhden ikäinen. Hänen kunniaksensa ja hauskuudeksensa päätettiin nyt lähteä sorsia ampumaan, tällä kertaa kuitenkin "suljetussa seurassa", s. o. vanhin veljeni, orpanani ja minä, ja maata myöten. Pyssy saatiin nytkin lainaksi. Varmemmaksi vakuudeksi tahtoi veljeni ensin koetella tuota vierasta pyssyä, minkälainen se oli tavoiltansa. Hän latasi ja ampui. Lieneekö ruuti ollut kosteata, vai mikä liene ollut syynä, mutta pyssy rupesi vaan suhahtelemaan. Peljästyneenä nakkasi veljeni sen kauas savikolle. Siinä se tuprueli, ja me odotimme yhä vielä pamausta. Ei kukaan uskaltanut lähestyä pyssyä, eikä käydä siihen käsiksi. Vihdoin rohkaistiin luontomme; pyssy tutkittiin ja huomattiin, että latinki jo oli mennyt. Nyt ladattiin se uudestaan oikein miehen tavalla ja lähdettiin liikkeelle. Pian tulimme tuolle ennenmainitulle lahdelmalle lähellä Hovilan torppaa ja siinä huomasimme sorsan uiskentelevan. Veljeni hiipi nyt aidan ta'akse toiselle puolelle lahdelmaa, ja meidän piti oleman toisella puolella, sekä koettaman saada sorsaa uimaan veljeäni kohti. Kun näimme, että sorsa läksikin liikkumaan toivottua suuntaa, heittäysimme niitylle istumaan, mutta koska huomasin, että olimme aivan ampumalinjalla ja ennestään jo tiesin, että varovaisuus ei ole vahingoksi, muutimme paikkamme erään lähellä olevan aidan toiselle puolelle. "Pang", kuului kerran, ja haulia tuli, että rapisi, aitaan juuri sille kohdalle, jossa me istuimme. Ei yksikään toki sattunut meihin, yhtä vähän kuin lintuunkaan, jolle ne olivat aiotut; veljeni oli ampunut ylitse. Tähän jäikin jahtimme tällä kertaa ja sangen tyytyväisinä retkeemme palasimme kotiin.

Näinä aikoina aloimme myöskin opetella ratsastamaan oikeilla hevoisilla lihasta ja verestä, sillä keppihevoisemme eivät meitä enään miellyttäneet. Arvelinpa itseäni jo niin varttuneeksi ratsastajaksi, että luulin voivani viedä erään meidän hevoisen hakaan, joka oli noin lyhyt virsta kartanostamme. Lähdin täyttää laukkaa nelistämään, mutta putosin savikelkylle hevoisen jalkoihin. Hevoinen seisahti kuin kivettynyt, eikä minulle tällä kertaa tullutkaan mitään vahinkoa. Pahemmin kävi erään toisen kerran. Meillä oli nimittäin muuan ruskea, silmäpuoli hevoinen, jota aikaihmiset eivät saaneet kiinni muuten, kuin köyden avulla. Minulle sitä vastoin antoi se kiinni, koska vaan tahdoin. Nyt oli se omin pasiensa tullut metsästä kotia, ja kun näin sen kivien välistä kalvavan niukkaa nurmea, tuli minun sitä sääli, jonka vuoksi päätin viedä sitä ratsastain takaisin laitumelle. Koetin panna suitsia sen suuhun, mutta pieni kuin olin, en ylöttynytkään, sillä hevoinen kohotti päätänsä ylös, niinkuin niiden tapa on. Nyt sidoin ohjaksen mutkan surman solmuun hevoisen kaulaan ja talutin sen erään kiven viereen, jonka päälle nousin paremmin ylöttyäkseeni. Tässä taas sama koetus. Hevoinen tuskastui viimein ja läksi juoksemaan metsään päin. Minä huomasin heti, että jos se pääsisi metsään siinä reilassa, voisi ohjokset

tarttua kiinni johonkin kantoon ja hevoinen kuristaa itsensä, jonkatähden juoksinkin perässä, koettaen saada sitä pysähtymään. Lienekö hevoinen arvellut, että minä tahdoin juosta sen kanssa kilpaa, sillä se alkoi nyt nelistää täyttä laukkaa. Minäkään en hellittänyt ohjaksista ja kun en pysynyt hevoisen rinnalla, tempasi se minut kumoon. Näin laahasi se minua perässänsä pitkän matkaa, mutta vihdoin pysähtyi se. Tottapa sen henkeä liene ruvennut ahdistamaan. Nyt otin permeni pois hevoisen kaulasta ja kumpikin meni haarallensa, — hevoinen metsään, minä kotia. Kotiin päästyäni huomasin, että olin hiukan surkeassa tilassa. Vaatteeni oli savessa ylen ympäri ja kasvot sekä käteni verisissä naarmuissa.

Vielä huonoimmin onnistui kolmas koetus. Eräänä päivänä seiso yksi meidän hevoisistamme pihassa ja söi mitään aavistamatta nurmea. Nyt otin vauhtia ja nopeasti kuin raketti kapsahdin takaapäin hevoisen selkään. Hevoinen kavahti pystyyn; minä liidin lautaiselta maahan ja kengässä oleva hevoinen potkasi minua. Tuskissani vierittelin itseäni nurmella. Mieleni teki poruamaan, mutta en tohtinut, pelosta että vielä enemmän säikäyttäisin äitiäni, joka sattumalta oli eloitassa ja ovesta oli nähnyt koko tapauksen. Ihme ett'eivät kylkiluuni menneet poikki! Seuraavana aamuna oli ruumiissani tuon potkaistun paikan kohdalla mustelmainen hevoisenkengän kuva.

Näin oli ratsastamiseni laita. Edellisenä talvena olin jo koetellut, miltä reessä ajaminen tuntui, vaan eipä siinäkään ollut mitään kehumista. Pitäjäläiset olivat nimittäin eräänä päivänä maksamassa palkkajyviä isälleni. Nyt istuin erään hevoisen rekeen ja käskin hevoista menemään, vaan kun en ymmärtänyt käyttää ohjaksia, vei se minut meidän kodan nurkalle, jossa oli iso kivi. Reki kaatui kiveen, minä re'en alle ja jyväsäkit päälleni. Onneksi sattui muuan meidän miehistä olemaan kodassa. Hän kuuli ulkoa ähkämistä ja tunnusteli, että siellä olisin minä. "Tule tänne!" huusi hän. "En pääse, en pääse", vastasin minä. "Miksikä et pääse?" "Tuleppahan katsomaan!" vastasin taaskin. Hän tuli nyt ja nosti reen pystyyn sekä jyväsäkit niskoiltani.

Syksymmällä päättivät vanhempani käyttää meitä karjaa paimentamassa. Kun heinä, näet, oli korjattu niitulta, piti äpärekin syötettämän karjalla. Saman aitauksen sisässä oli myöskin laihoa, ja meidät pantaisiin siis pitämään silmältä karjaa, ettei se pääsisi laiholle. Täten olimme ottaneet yhden askeleen edistyksessämme. Metsäläisten kannalta olimme nyt kohonneet paimentolais-kansain asemalle. Tämä uusi elämä tuntui meistä ensin hiukan oudolta, mutta vähitellen alkoi se viehättää meitä. Se oli paljon rauhallisempaa, kuin entinen metsäläiselämämme. Noiden niskoille vaarallisten leikkien sijasta käytimme nyt muita hiljaisempia. Ruokahaluamme pidimme vireillä hypiskelemällä "teikkujen" yli. Nämät olivat sellaisia, että kaksi oksakasta varpua painettiin maahan ja kolmas varpu pantiin poikkipuolin oksien haaraan. Poikkivarvun yli hypättiin, ja sitä nostettiin aina korkeammalle sen mukaan, kuin kukin edistyi hyppäämisessä. Ylimalkain vietettiin täällä kuitenkin istuessamme mättähällä valkean ääressä, milt'ei kontemplatiivista elämää. Kun nälkä alkoi ahdistaa, silloin otettiin eväskontti esille, ja kuoppa, missä meillä oli perunoita hautumassa, avattiin. Tapahtuipa täällä kerran eräs kamala kohtaus. Paimenessa olimme, nuorempi veljeni ja minä, kahden. Kun rupesimme aterioimaan, laskin puukkoni nurmelle viereeni. Veljeni konttasi nyt polvillansa luokseni, eikä älynnytkään puukkoa vieressäni, vaan astui sen pään päälle. Puukon kärki nousi pystyyn ja tunki syvälle sisään polven yläpuolelle. Haavasta alkoi juosta hirveästi verta. Nyt riensin kotirantaan, panin viimeiset voimani liikkeelle, saadakseni venheen vesille, joka vihdoin onnistuikin. Venheen soudin sitte lähelle sitä paikkaa, missä veljeni oli, saatoin hänet venheesen ja vein kotirantaan. Haettuani kelkan, raahasin hänet mäkeä ylös asuntoomme. Tätä väliaikaa olivat lehmät käyttäneet hyväksensä ja koko karja oli laiholla. Nytkös olin peliin joutunut! Jätin veljeni vanhempani huostaan ja riensin taaskin niitylle kaitsemaan uppiniskaista karjaani. Veljeni haava parani pian umpeen, mutta polvi pysyi koukussa koko syksykauden. Samalla jalalla on veljeni sittemmin tanssisaleissa ottanut monta säännöllistä askelta.

Talvi oli taaskin mennyt. Aurinko oli siirtynyt kappaleen matkaa maapallosta edemmäksi. Samoin kuin maallisten, näyttää laita olevan taivaallistenkin suuruuksien: ne lämmittävät ja loistavat ainoasti etäällä ollessansa. Nietokset olivat alkaneet sulaa, päivät käydä valoisemmiksi. Purot ja ojat olivat alkaneet paisua ouruvesistä ja näihin aloimme nyt rakentaa myllyjä ynnä muita teollisuuteen kuuluvia laitoksia. Kohta läksivät jäätkin järivistä. Noin penikulman matkaa kodistani oli saha. Täältä kuljetettiin tavallisesti purjevenheillä lautoja läheiseen kaupunkiin. Me lähetimme nyt nöyrän anomuksen venheenkuljettajalle, että hän sahalta palatessansa hyväntahtoisesti toisi meille säiliä mukansa. Venheenkuljettaja lupasikin täyttää meidän pyyntömme. Maltittomuudella odotimme nyt venheen palajamista ja kävimme vähän väliä kurkistelemassa, eikö sitä jo näkyisi. Vihdoin nähtiinkin tuo odotettu purje kääntyvän niemen takaa kotiani kohti. Mutta jos se ei tuokkaan meille säiliä! Pelvon ja toivon vaiheilla odotimme kunnes venhe pääsi kotirantaani. Venheenkuljettaja oli pitänyt lupauksensa; meillä oli nyt melkoinen kasa säiliä. Mihinkähän näitä nyt ruvettaisiin käyttämään? Vihdoin päätettiin rakentaa itsellemme kartano. Tuumasta työhön. Naapuritalon eloitait vieressä oli tasainen, nurminen paikka ja tähän päätimme rakentaa uutistalomme. Mutta voidaksemme vapaasti liikkua tällä tanhualla, oli välttämätöntä, että "Kinkin-Känkin" kanssa solmittaisiin varsinainen rauhaliitto, ja se saatiinkin vihdoin toimeen. Rauhan ehdot olivat, että me emme enään vahingoittaisi mitään, mikä hänen omaansa on, ja hän ei enään vainoisi meitä nuoranpätkillä. Nyt rupesimme rakentamaan. Hermannin, joka oli

vanhin, otti huoleksensa huoneiden veistämisen; me muut kynnimme puuhevoisen avulla ylös uutispeltoa ja teimme auroja, latoja, karhia ynnä muita maanviljelykseen kuuluvia kapineita. Nyt olimmekin siirtyneet paimentolaiskansain asemalta maatalviljeleväin kansakuntain kannalle. Kulkuneuvot olivat myöskin parannettavat; uusi maantie oli tehtävänä uutistaloltamme kotikartanomme pihaan. Olihan sitä puuhaa ja askareita!

Vihdoin oli kartanomme valmiina. Hermanni esitteli eräänä päivänä, että mentäisiin marjaan, ja esitys otettiin vastaan suurella riemulla. Tuohisemme oli jo täynnä marjoja, ja nyt aljettiin astua kotiinpäin. "Mitäpä me näistä kotia viemme, syödään pois", lausui Hermanni, astuen meidän edellämme ja alkaen noukkia marjoja tuohisestansa. Me seurasimme hänen kehoitustansa. Mutta Hermannissa olikin viekkaus, ja tuohisemme olivat jo tyhjä, kun huomasimme petoksen. Hermanni oli vaan syövinään, mutta pani hyppysistänsä joka kerta marjat takasin tuohiseen. Nyt rupesi Hermannin sisar katkerasti itkemään, pitäen tyhjän tuohisen reunaa huuliensa välissä. Me muut valmistausimme ryntäämään kavaltajan päälle. Hän oli joutumaisillansa "lynch"-lain alaiseksi. Mutta Hermanni tunsu toverinsa. "Koska teidän tuohisenne nyt ovat tyhjä, virkkoi hän hymysuin, "niin ottakaapa niihin sammalia, että saadaan sammaltaa uudet huoneemme." Noh, tuohan oli puhetta, jota kelpasi kuulla. Pian oli kaunis sammalikko etsittyä, ja tuohiset täynnä sammalia.

Vaikka me nyt olimme sivistyksen kannalla olevain kansakuntain asemalla, tahtoi tuo vanha Irokesiläisluonne meitä kuitenkin aikaväliin tavata. Kun tulimme Hovilan torpan kohdalle, huomasimme torpan pihassa kasvavan marjakuusen olevan punaisenansa mitä kauniimpia marjoja. "Noillahan kelpaisi koristaa uusia huoneitamme", sanoi Hermannin sisar. Mutta nyt oli vaan kysymys, kuka niitä uskaltaisi mennä ottamaan. "Ahdistetaan ampiainen ulos pesästänsä", virkkoi Aatu, "ja sillä välin menee yksi meistä kuusen kimppuun." Tämä neuvo näyttikin varsin sopivalta ja Hermannin sisar valittiin siksi, jonka piti hiipimän pitkin kallion reunaa kuusen luo. Pommitus alkoi tavallisella seurauksella; Maija tuli ulos kalliolle kirkumaan. Hetken perästä palasi Hermannin sisar luoksemme, esiliina täynnä kuusenmarjoja. "Onpa meillä kuusenmarjoja", ilkuimme me. Maijan raivo nämät nähtyänsä nousi korkeimmallensa. Sitte läksimme kotiin ja seuraavana päivänä alkoi huoneiden sammaltaminen. Parin päivän perästä pidimme niissä suuret kemut, joissa Hermannin sisar oli emännöitsijänä. Tässä tilaisuudessa oli myöskin nuot valloittamamme kuusenmarjat näkyvissä. Juomana oli meillä kuivatusta mansikan lehdistä keitettyä te'etä ja äitini sokeriastian sisältö oli tässä tilaisuudessa myöskin tullut kysymykseen.

Nyt aloimme vähitellen harjoitella tieteitä ja taiteitakin. Tieteissä emme kuitenkaan vielä puuttuneet syvempiin kysymyksiin, kuin mitä aapeluksemme sisälsi. Mitä taiteisiin tulee, harjoittelimme parhaastansa kuvanveistäntöä ja soitantoa. "Suvannossa" oli hienoa savea, jota päiväpaisteessa kuivattuna, voi veitsellä vuoleskella. Tästä veistelimme kaikenmoisia kappaleita; niitä oli jos yhdeksääkin sähtiin, ja vaikea olisi sanoa, mitä ne mikin esitteli. Soittokoneista rakastimme enimmästänsä viulua. Näitä tehtiin ensin päreestä, ja jouhesta pantiin kielet. Mutta kun näistä lähti vaan kuin hytтын ääntä, eikä se tyydyttänyt korkeimman maun vaatimuksia, niin ruvettiin tuumimaan, mitenkä saataisiin taloon oikea viulu.

Tilaisuus tähän ilmestyi pian. Asuipa, näet, läheistössämme muuan raatali, joka paitsi nimenomaista ammattiansa myöskin harjoitti viulunsoittoa. Jos oli mitkä häät, tahi muut tanssipidot, tottahan vanha Masalin soittamaan! Aina iloinen ja osava juttelemaan hauskoja kertomuksia, oli hän jokapaikassa tervetullut. Me, poikanulikat, pidimme häntä suuressa kunnioituksessa, ja äitini suosi häntä erittäinkin siitä syystä, että hän oli kotosin samasta pitäjästä kuin äitinikin. Sittemmin olenkin tullut huomaamaan, ettei lapsellinen aistimme erehtynytäkään häntä kunnioittaissamme, sillä josko suutari saakin ihmisen tuuman, pari korkeammalle kannalle, tekee raatali vieläkin ihmeempiä. Hän tekee, näet, retkaleesta ihmisen.

Tämä kun nyt oli saanut kuulla, että vanhin veljeni halusi itsellensä viulua, tuli jo seuraavana päivänä meille viulurämpä kainalossa. Tätä tarjosi hän nyt veljelleni "velaksi" ja lupasi myöskin sunnuntakisin ja neulomassa ollessansa antaa opetusta ilmaiseksi. Velka maksettiin siten, että äitini työnsi hänen pussiinsa muutaman kaban jyvää. Minä en saanut viulua, sillä köyhyys, joka aina on minua uskollisesti seurannut, oli silloinkin haittana. Omilla varoillani en saanut irki, ja äitini taas arveli, että kaksi viulua yhdessä talossa saattaisi matkaan liian paljo sulosointua, semmenki kun me jo lumppuäijiltä ostettuun savikukkoin ja vihellyspillein avulla saimme toimeen melkoisen orkesterin. Tosin oli minulla tuolla Matinkalliolla satojatuhansia, kentiesi enemmänkin, mutta maailma tahtoi laskea niille liika halvan kurssin, tahi oikeimmin, maailma ei tahtonut ottaa rahojani vastaan niistäkään arvosta.

Äskenmainittu raatali tuli nyt veljeni opettajaksi soitannossa. Kullakin on oma tapansa opettaa, ja se tapa, jota Masalin käytti, ei taitanut olla hulluin sekään. Opetus kävi päinsä niin, että opetettavan vasen kämmen pantiin opettajan vasemman kämmenen sisään. Sittemmin sidottiin kummankin samannimisten sormien päät langalla yhteen. Nyt otti opettaja opetettavansa polvelleen ja alkoi soittaa mitä iloisinta polskaa. Näin tuli oppilaan sormet lankeamaan kielilaudalla aina siihen kohtaan, mihin niiden milloinkin

pitikin. Jonkun päivää reistailtuansa, osasi veljeni jo soittaa yhden polskan. Nyt oli ilo meikäläisissä suuri, emmekä vähää olleetkaan ylpeitä veljeni puolesta. Meidän joukossamme oli nyt taideniekkakin! Hermannin sisartakin lumosi soitanto niin, että hän naapuritalon pihaan vedetyistä kuusisista hirsistä keräsi ison pallon kuusenpihkaa, jonka lahjoitti veljelleni ystävyytensä ja kunnioituksensa merkiksi. Sitä sitte sulatettiin hartsin asemesta viulun kaulaan ja siihen kehnättiin käyrää. Tekipä minunkin mieleni oppia soittamaan, mutta tuo viulu olikin veljeni mielestä pyhä kappale, johon ei kukaan muu saanut koskea. Salavinkaan kun välistä yritin soittaa, silloin oli veljeni jo ensimmäistä säveltä vetäessäni aina saapuvilla, tempasi viulun pois kourastani ja napsautti minua käyrällä päähän. Senpätähden ei minusta ole koskaan viuluniekkaa tullutkaan. Veljeni sitä vastoin käyntelee nyt tätä soittokonetta jonkinmoisella taidolla.

Pian saavutti meitä kaksi ikävää sanomaa: ensimmäinen oli, että Hermannin vanhemmat olivat hankkineet itsellensä torpan noin penikulman matkaa meiltä ja toinen, että isäni oli päättänyt panna meidät syksyllä kouluun. Meidän oli siis kohtakin eroaminen.

Kun Hermannin vanhemmat muuttivat uuteen kotiinsa, ja me otimme jäähyväiset, lausui Hermann: "uudistalostamme emme voi viedä mitään mukaamme. Pitäkää te se omananne ja hoitakaa sitä hyvin." Sitte me erottiin.

Vähän aikaa viljelimme vielä uudistaloamme, mutta kun emme huomanneet hakea siihen laillista kiinnitystä, eikä nautintommeakaan ollut ikimuistoinen, meni se vihdoinkin käsistämme. Eloaitassa asuvat hiiret ottivat sen viimein optionioikeutensa nojassa haltuunsa. En ole tullut kuulustaneeksi ovatko ne asuneet taloamme ylöspäin, vai joko se on jäänyt autioksi?

Talvella päästyämme koulusta kotiin joulua viettämään tapasin Aatun. "Minkälainen teidän nyt on olla siellä uudessa paikassanne?" kysyin minä.

"Hyvä meidän on olla. Kun menee ulos pirtistä, on marjat ensimmäisinä vastassamme ja vähän matkan päässä huutaa metsäkanat: "kopeikka, kopeikka, vä—kä—kä—kä—kää." Entäs teidän?"

"Hyvä meidänkin olisi olla, mutta koulussa pannaan paljon selkään..... *Dominus servorum*, tiedätkö mitä ne sanat merkitsee?"

"En; niitä ääniä en totisesti ymmärrä."

"Ne merkitsevät: orjain herra, ja *ala alaudae* merkitsee: leivosen siipi."

"Vai niin; hyvästi sitte!" virkkoi Aatu.

* * * * *

Tähän loppui Olli-enon kertomus. Suviaurinko oli juuri laskemaisillansa ja purppuroi lännen taivasta. Käet kilvassa kukkua helkyttelivät.

"Olli-eno, jatkakaa vielä kertomustanne", pyysi kymmenvuotias Wäinö, joka hetkisen aikaa oli ollut seurassamme ja kuullut kertomuksen loppua.

"Annetaanhan talven ensin mennä ohitse", sanoi Olli-eno, sytyttäen piippuunsa.

Hetken kuluttua kysäsi taaskin Wäinö: "Olli-eno, eikö talvi jo ole mennyt ohitse?"

"Ei vielä poikaseni. Tiedäthän, että talvi on pitkä Pohjolassa."

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK RUNOELMIA 2 ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.